

Imatge: Juantiagues

Deu anys després del boom de l'adopció: obrint noves perspectives

Des de finals de la dècada dels 90 del segle XX, les xifres d'adopció internacional a l'Estat espanyol experimentaren un increment sense precedents, situant el país l'any 2004 al capdavant del món en adopcions internacionals, només per sota dels Estats Units. Deu anys després, una bona part dels nens i nenes arribats durant el que es va denominar el boom de l'adopció, són ja a l'adolescència o s'hi apropen. En aquest context, i dins del marc del projecte I+D "*Adoptions and fosterages in Spain:*

tracing challenges, opportunities and problems in the social and family lives of children and adolescents" (CSO2012-39593-C02-001), finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat, el passat mes de novembre el Grup AFIN va organitzar el seu setè congrés internacional, sota el títol "*Deu anys després del boom de l'adopció: obrint noves perspectives*".

Gràcies a la col·laboració de l' **Asociación Manaia**, i continuant amb la tendència iniciada amb el VI Congrés Internacional de coorganit-

Direcció publicació:

Diana Marre, Nadja Monnet i Beatriz San Román

Continguts d'aquest número:

Bruna Álvarez

Coordinació:

Bruna Álvarez i Victòria Badia

Traducció:

Bruna Álvarez i Victòria Badia

Difusió:

Maria Galizia

Subscripció i contacte:

gr.afin@uab.cat

ISSN: 2013-2956

Afin

Grupo de Investigación

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

zació amb entitats i institucions interessades en aquests resultats d'investigació, l'esdeveniment va tenir lloc a la Universidade de Vigo, al Campus de Pontevedra, Galícia, els dies 22 i 23 de novembre de 2013.

L'organització d'aquest congrés respon, com en les edicions anteriors, al compromís del Grup AFIN de presentar, compartir i discutir els seus resultats d'investigació amb professionals i científics nacionals i internacionals, amb professionals i tècnics que treballen en el camp de la infància, la família i la procreació, l'adopció, l'acolliment i la reproducció en general, i amb famílies i associacions de famílies, les quals constitueixen un col·lectiu particularment interessat en els seus avenços i resultats d'investigació, com demostra l'assistència enregistrada als congressos anteriors.

El congrés va constar de deu sessions en les quals s'analitzà la situació actual de temàtiques relacionades amb la infància, la família i la reproducció,

l'adopció entre elles, des de la perspectiva de les famílies, la investigació i la pràctica professional. Dedicuem aquest número a resumir les ponències presentades, l'enregistrament en vídeo de les quals es pot veure online a través d'[aquest enllaç](#) i aprofitem l'ocasió per recordar la convocatòria del [Call for papers per al VIII Congrés Internacional AFIN](#), que se celebrarà a Saragossa del 23 al 25 d'octubre de 2014.

La sessió d'obertura va ser a càrrec de Carmen Fouces –Concelleira de Benestar Social del Concello de Pontevedra–, Beatriz Mato –Concelleira de Trabajo y Benestar de la Xunta de Galicia–, Ignacio Barcia Rodríguez –vicerrector de la Universidade de Vigo– i Diana Marre –directora del grup d'investigació AFIN–, qui va destacar que, donat que els temes abordats en el congrés sorgien del contacte directe amb les famílies, s'inclouien qüestions com el Trastorn per Dèficit d'Atenció amb Hiperactivitat (TDAH), els diagnòstics,

Imatge de la sessió d'obertura

(sobre)diagnòstics i les "necessitats especials", els "orígens" i el contacte amb la família biològica, les "irregularitats" i apropiacions de bebès a Espanya, l'acompanyament de les famílies i el projecte de llei de protecció de la infància, el significat de la maternitat i paternitat i les famílies per gestació subrogada.

Primera Sessió:

FAMÍLIES, PROFESSIONALS I TDAH

La doctora en Sociologia Claudia Malacrida va impartir la ponència inaugural titulada "Famílies, professionals i TDAH", en la qual va subratllar com el context social i cultural determina profundament l'experiència i gestió de trastorns com el TDAH, que va començar a diagnosticar-se i medicar-se els anys 70. Per tal de descriure les variables que constitueixen el context de gestió del TDAH, va posar l'èmfasi, d'una banda, en una determinada construcció social de la maternitat segons la qual les mares segueixen sent les principals responsables del benestar dels seus fills i filles i, per tant, les qui experimenten els sentiments de culpa que se'n deriven i, d'altra banda, en el diagnòstic incert i en les dificultats per al treball conjunt consensuat entre mares i professionals. Així mateix, va destacar el paper dels i les docents en l'assessorament i tractament,

apuntant cap a la persistència de certs estereotips sobre el 'comportament típic' en relació amb les diferents expectatives per als nens i les nenes, però també va destacar el fet que, en ocasions, la percepció del professorat pot ser més afinada que la de les famílies. A més, va senyalar que la classe social, la raça i determinats factors socials juguen un paper important, ja que, al seu parer, les famílies monomarentals o amb recursos econòmics més limitats solen aixecar més suspicàcies entre els i les professionals de l'educació i la psicologia.

Claudia Malacrida

Segona Sessió:

REDEFININT LES 'NECESSITATS ESPECIALS'

La segona sessió, titulada "Redefinint les necessitats especials", es va iniciar amb la presentació de l'antropòloga Yangping Liao qui va parlar de l'experiència de les famílies que acullen nens i nenes amb 'necessitats especials', per discapacitat física i/o mental, a la ciutat de Nanchang a Xina. La 'política del fill únic' sol conduir a l'abandonament de nens i nenes amb alguna discapacitat, als quals se'ls proporciona una primera solució de cura preferentment a través de la figura de les famílies acollidores. En aquestes llars reben educació, criança i cura amb relació a les seves dificultats, amb la supervisió dels orfenats. Aquestes famílies, tot i estar pensades inicialment per a la cura temporal, sol·liciten ocasionalment l'adopció dels nens i nenes que estan al seu càrrec, en tant que el vincle filial ja ha estat construït.

D'altra banda, l'educador social Ángel Martínez Puente va parlar de les 'adopcions especials' a Galícia, explicant el programa '*Adoptar és possible*'. Aquest programa sorgí per iniciativa d'un grup de professionals preocupats per nens i nenes que vivien institucionalitzats, perquè determinades "necessitats especials" (en funció de la seva edat, alguna problemàtica concreta, etc.) n'impedien l'adopció. En aquest sentit, Martínez Puente va posar l'èmfasi en les carències d'un sistema que no aconsegueix comunicar a la societat l'existència d'aquests nens i nenes. No és el mateix, per exemple, adoptar un bebè que una adolescent, però l'experiència demostra que les anomenades "adopcions especials" poden ser una manera d'ampliar o formar una família satisfactòria per a totes les persones implicades. També va presentar una anàlisi dels fracassos d'aquestes

Yangping Liao

Ángel Martínez Puente

“adopcions especials”, amb la intenció d’aprendre dels errors, senyalant com a causes principals la falta d’aprofundiment en el coneixement de les famílies i dels propis nens i nenes a l’hora de fer les assignacions, la mala elecció del moment de conèixer la possible família adoptiva i la falta d’una bona preparació per a l’adopció tant de les persones adultes com de nens, nenes i adolescents.

En aquesta sessió vàrem sentir el testimoni de dues famílies adoptives que van explicar les seves experiències, tant de les relacions familiars com de les relacions amb els professionals i l’administració. Les dues famílies van compartir la reflexió que tots els pares (biològics o adoptius) han d’aprendre a ser pares i que les dificultats es donen a totes les famílies, tot i que potser les famílies adoptives estan més sensibilitzades a l’hora de buscar acompanyament, malgrat que moltes persones no ho sol·liciten perquè no tenen clar que puguin fer-ho o a on han d’anar. Tam-

bé van compartir les experiències de dificultats amb l’administració, especialment dels processos legals i judicials de filiació.

Les dues famílies emfatitzaren la importància de tenir en consideració el desig del fill o filla de ser adoptat ja que els fills i filles també havien d’adoptar els seus pares. Assenyalaren també la importància de conèixer i con viure –gestionant-la i ubicant-la en el context familiar no sense dificultats– amb la història prèvia a l’adopció dels nens i nenes de manera que les seves vides no es construeixen a través de ruptures, sinó de passos adreçats a la constitució d’una persona adulta cohesionada. Un llarg camí que requereix aprendre a situar els límits, alhora que demostrar afecte i reconèixer el bo dels fills i filles, encara que ells mateixos no podien fer-ho. Les famílies van parlar obertament del sorgiment, davant aquestes situacions difícils, d’ambients de violència psicològica i de la necessitat de buscar recolza-

ment en moments intensos. A aquests moments crítics es va referir en el seu testimoni un dels fills adoptats, en narrar la seva experiència d’adopció a l’edat de sis anys i els dotze anys de convivència amb la seva família adoptiva, de la qual en destaca la incessant pregunta de per què no era un nen ‘normal’ i per què no estava situat en la seva família, per la resposta de les quals assenyala la importància de la comunicació, i agraeix el recolzament rebut dels seus pares.

Tercera Sessió:

(RE)CONNECTANT AMB ELS ORÍGENS

A la tercera sessió, “(Re)connectant amb els orígens”, la doctora en Psicologia Social Beatriz San Román va parlar de les recerques i el contacte amb les famílies de naixement durant la infància. Va iniciar la seva exposició explicant com el principi de la ‘ruptura neta’ amb el passat ha informat les adopcions a Espanya per presentar, a continuació, els primers resultats d’una investigació en curs entorn de l’emergència de pràctiques que qüestionen aquest principi.

Entre les principals motivacions de les famílies adoptives per iniciar la recerca de les famílies de naixement dels seus fills i filles va assenyalar la voluntat de buscar dades abans que sigui massa tard, de comprovar la “veritat oficial” continguda en els expedients d’adopció o per qüestions mèdiques. Quan es troba la família de naixement, amb freqüència s’estableix algun ti-

pus de relació entre les dues famílies, malgrat les dificultats que marquen les desigualtats i les asimetries de poder. Les famílies adoptives, que són les que tenen a les seves mans determinar si s’estableix i es manté una relació i les condicions d’aquesta, tenen molts dubtes a l’hora de gestionar la informació i el contacte. Moltes d’elles manifesten haver-se trobat amb la incomprensió i fins i tot la censura dels i les professionals de la postadopció.

San Román va finalitzar la seva presentació interrogant-se sobre fins a quin punt no resulta contradictori que, tot i que sembla existir un consens ampli sobre el dret de les persones adoptades a conèixer els seus orígens (recollit legalment a Espanya en la llei de 2007), l’esmentat dret semblaria estar supeditat a la majoria d’edat, malgrat que les investigacions realitzades a altres països apunten que el contacte

entre les famílies adoptives i de naixement durant la infància és un factor positiu en el benestar i el desenvolupament dels nens i nenes adoptats.

Beatriz San Román

Marie-Christine Le Boursicot, magistrada i exsecretària general del *Conseil National pour l'Accès aux Origines Personnelles* de França, va centrar la seva presentació en com les institucions públiques acompanyen en la recerca dels orígens a França. Durant la seva intervenció va explicar el funcionament i les raons d'existir del dret de la mare biològica a mantenir l'anonimat durant el part. El secret garantit a les dones que no desitgen declarar la seva identitat a l'hora de donar a llum constitueix, en principi, un obstacle insuperable per a l'accés als orígens personals. A partir de la llei francesa de 1978 que permet l'accés als documents administratius, les expectatives de nombroses persones adoptades però també de persones tutelades per l'Estat es van veure decebudes quan, en accedir als seus expedients, en lloc de trobar el nom i cognoms de la dona que els havia donat a llum, es van trobar amb una "X". Es va crear llavors un moviment associatiu que va reivindicar

Marie-Christine Le Boursicot i Cécile Villeneuve

el seu dret a conèixer els seus orígens i que va demanar l'abolició dels parts en l'anonimat. Finalment es va elegir transformar el secret absolut del passat en un secret reversible en el futur, basant-se en un sistema de trobada de la mare anomenada "de naixement" i el nen o la nena adoptat/a. És per aquest motiu que es va crear el CNAOP el setembre de 2002.

Va tancar la sessió Cécile Villeneuve, persona adoptada i investigadora predoctoral de l'École des Hautes Études en Sciences Sociales (París, Fran-

ça), amb una ponència centrada en la seva experiència sobre el que succeeix després del retrobament amb la família de naixement i com això pot implicar la reconstrucció d'un nou paisatge familiar. Va iniciar la seva intervenció situant el context en el qual va tenir lloc la seva adopció, realitzada al Líban, els anys 60, en una època en què els primers adoptats nascuts fora de França s'incorporaven a famílies franceses. En aquella època, l'absència d'informació o d'història era cosubstancial a l'adopció. Amb les eines que li proporcionen l'antropologia i la filosofia va analitzar el que va suposar el retrobament amb la seva família biològica i l'impacte que aquell va tenir en aquesta, en la seva família adoptiva i en la família nuclear que va construir amb el seu marit. Les tres famílies van haver de fer el que ella anomenà un "reajustament del paisatge familiar".

Quarta Sessió:

EL CONTACTE ENTRE FAMÍLIES DE NAIXEMENT I ADOPTIVES

La quarta sessió, titulada "El contacte entre famílies de naixement i adoptives", va ser iniciada per la doctora en Antropologia Anne Cadoret, qui va parlar d'adopció i pluriparentalitat. El model de parentiu occidental parteix de la vinculació entre filiació, procreació i sexualitat, la qual cosa implica que hi ha "un pare" i "una mare". Cadoret va exposar com a França, partint del model referencial de família formada a partir del matrimoni d'una dona amb un home, gradualment s'ha produït una individualització dels llaços de parentiu, vinculats a la voluntat del pare i la mare de reconèixer el dret de filiació. Amb l'aparició de les famílies recompostes després de la separació o el divorci amb noves parelles dels progenitors i amb les tècniques de reproducció assistida (TRA), els models de parentiu es pluralitzen. En aquest sentit, va establir un paral·lelisme amb

les adopcions, ja que apareixen noves figures de parentiu que no tenen nom (o lloc) dins del model, com són les famílies de naixement.

A continuació, la doctora en Sociologia Sally Sales va parlar de l'experiència de les adopcions obertes al Regne Unit en les quals existeix un contacte periòdic entre els nens i nenes adoptats i els membres de les seves famílies de naixement. Sales va descriure dues mirades oposades a l'adopció oberta. La primera seria la perspectiva pro-aferrament, que considera que el contacte directe amb la família de naixement ubica el nen o la nena sota influències que el danyen i amenacen el vincle amb la família adoptiva. Els professionals pro-aferrament recomanen limitar el contacte al correu electrònic, i fins i tot anar-lo eliminant progressivament. En canvi, la perspectiva pro-contacte argumenta que el dany

Anne Cadoret

causat per la pèrdua permanent de la primera família impedeix la creació del vincle amb la família adoptiva. Els professionals pro-contacte perceben la família d'origen com un recurs constant per als nens i nenes adoptats i recolzen totes les formes possibles de contacte. En aquest sentit, Sales va suggerir que els contactes s'han de realitzar a

través del diàleg i no de la imposició, han de ser revisats i modificats si és necessari i s'ha de reconèixer els pares adoptius com "els pares", atorgant als pares de naixement un paper diferent com a "participants de la vida del nen o nena" ja que, com va emfatitzar Sales "que una mare o un pare de naixement no pugui criar, no implica que no pugui realitzar una contribució important a la necessitat del nen o nena de continuïtat'.

Finalment, Mandi MacDonald, doctora en Treball Social, va parlar de les experiències de les famílies adoptives davant l'adopció oberta. Els pares i mares adoptius descriuen tres usos del coneixement que els seus fills i filles adquireixen a través del contacte amb les famílies de naixement. En primer lloc, aquest contacte els ajuda a "saber exactament" quines van ser les seves famílies de naixement, prevenint la idealització. En segon lloc, els pares senten que aquest contacte els protegeix de la possibilitat que les

Mandi MacDonald i Sally Sales

famílies de naixement els confonguin o els enganyin en el futur. Finalment, pensen que aquest coneixement i contacte permet als nens i nenes construir les seves identitats sabent "d'on venen". Les adopcions obertes presenten reptes i recompenses. Entre els primers, MacDonald va destacar el sentiment d'obligació de mantenir relacions poc saludables amb la família de naixement a causa de la creença en els "llaços de sang", recordar permanentment l'estat "anormal" de les famílies adoptives i plantejar-se la protecció dels fills i filles davant els contactes no

planejats ni supervisats amb les famílies de naixement a través de les xarxes socials. Com a recompenses apareixen l'habilitat de construir una relació de confiança entre els nens i nenes i els seus pares adoptius davant l'intercanvi d'informació sobre la família de naixement, l'oportunitat de deixar opcions obertes als nens i nenes per configurar les seves relacions de parentiu en el futur, i el reconeixement i la validació del rol parental dels pares adoptius per part de la família de naixement.

Cinquena Sessió:

INFÀNCIA, PARENTALITAT I POLÍTIQUES PÚBLIQUES

Dolors Comas d'Argemir va clausurar la primera jornada amb una ponència titulada "Infància, parentalitat i polítiques públiques", on va analitzar la situació de les polítiques familiars desenvolupades a Espanya des de l'arribada de la democràcia, afirmant que les polítiques socials orientades a la infància i les responsabilitats familiars no han estat una prioritat a Espanya. Va iniciar el recorregut legislatiu amb la Llei de Conciliació, aprovada el 1999 i assentada sobre una ideologia conservadora de la família, la qual cosa va conduir al fet que fins l'any 2004 no es va reconèixer la importància de legislar en polítiques públiques de responsabilitat familiar convertint la família en l'eix de les polítiques socials, paralitades en el context de crisi actual. Comas d'Argemir va subratllar que la família segueix sent considerada per la ciutadania i les polítiques públiques

com a pertanyent a l'àmbit privat, la qual cosa implica una dificultat inherent en reconèixer la infància com a subjecte de dret. D'aquesta manera, els temes d'infància s'han legislat des de la protecció i tutela, o entorn de polítiques d'educació i escola. Mentre l'Estat es va responsabilitzar de l'educació, la cura es va mantenir com una responsabilitat de les famílies, especialment de les dones. La incorporació massiva d'aquestes a l'àmbit laboral –i l'escassa incorporació dels homes a les tasques de cura– ha generat un desequilibri que les famílies resolen en l'àmbit privat, en ocasions externalitzant la cura. El benestar de la infància queda doncs condicionat a la situació familiar, per la qual cosa, en un context de crisi com l'actual, la pobresa infantil augmenta malgrat que l'aplicació de polítiques socials centrades en la infància generaria situacions de be-

Dolors Comas d'Argemir

nestar familiar, de las quals se'n beneficiarien també els ciutadans adults.

A la part final de la seva exposició, va senyalar que actualment es fan retallades precisament en polítiques socials i de la infància i que, segons el seu parer, així com s'hauria d'estimular una conciliació coresponsable entre homes i dones també s'hauria de fer entre les persones i les empreses, com a estímul per a una parentalitat positiva, a través de la introducció de pràctiques organitzatives flexibles en les quals l'administració acceptés la seva coresponsabilitat en la cura.

Sisena Sessió:

CAP A UNA NOVA LEGISLACIÓ DE PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA

El segon dia del congrés es va iniciar amb una ponència de la doctora Salomé Adroher, Directora General de Serveis per a la Família i la Infància del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat, en la qual va presentar el projecte de llei de protecció de la infància. Va explicar que el Comitè de Drets del Nen de l'ONU, el Defensor del Poble i la Fiscalia General de l'Estat, entre altres institucions, havien assenyalat la necessitat de modificar el model actual de protecció a Espanya, que data del 1996. Entre les carencies i debilitats del marc jurídic actual, va subratllar l'absència d'homogeneïtat territorial respecte als graus de protecció a la infància, la indefinició del principi de l'interès superior de la infància, la necessitat de reforçar la consideració de l'opinió del nen o nena, l'absència de normatives homogènies en els centres residencials

i l'excessiva diversificació en les normatives sobre adopció de les diferents comunitats autònomes.

La proposta de la nova llei de protecció de la infància, que podria ser aprovada l'estiu d'aquest any, planteja criteris específics per definir l' "interès superior del menor", té en compte el dret del nen a ser escoltat i a ser informat del que està passant i instaura com a pilars fonamentals del sistema de protecció la prioritat de les solucions familiars, estables, consensuades i nacionals. Entre les mesures concretes del nou projecte de llei, Adroher va destacar la limitació de la guarda voluntària a dos anys i l'eliminació de la pobresa com a causa de desamparament, que quedaria reduït pràcticament a les situacions de maltractament. Tot i que el text prioritza l'acolliment familiar –que se simplificarà com a procés administratiu i no judicial–

Salomé Adroher

introdueix també aspectes normatius per als centres residencials.

Pel que fa referència a l'adopció nacional, s'introdueix la figura de l'adopció oberta, per a casos en els quals existeixi acord en el triangle adoptiu, ho recomani l'administració pública i ho decideixi un jutge. D'altra banda, el projecte legislatiu simplifica el procediment de les anomenades "renúncies hospitalàries" (és a dir, les que realitzen després del naixement aquelles dones que han donat a llum), per a les quals es requerirà una única compareixença de la mare de naixement sis setmanes després del part.

Setena Sessió:

SER PARES, SER MARES, ADOPCIÓ I PARENTING

La setena sessió, titulada "Ser pares, ser mares, adopció i *parenting*", va comptar amb la presència de la doctora Susan Frekko, qui va parlar sobre *parenting*, és a dir, la tasca de ser mare o pare i de les tècniques de criança dels nens i nenes. Frekko va assenyalar que molts consells de *parenting* són sobre la manera de parlar, i en realitat, els mètodes parentals són mètodes de gestió del diàleg amb els fills i filles, especialment l'aproximació al *parenting* basada en la psicologia d'Alfred Adler, el qual atorga una especial importància a l'ús del llenguatge explícit. En aquest sentit, va fer al·lusió al llibre *How to talk so your kids will listen and how to listen so your kids will talk [Com parlar perquè els teus fills t'escoltin i com escoltar perquè els teus fills et parlin]* d'Adele Faber i Elaine Mazlish. Frekko assenyala que, com a antropòloga, la psicologia

adleriana li resultava particularment interessant, per la seva orientació social i la seva naturalesa igualitària. Es basa en la teoria que tots els éssers humans tenen una orientació social innata. Els problemes de comportament en els nens, nenes i persones adultes tenen lloc quan l'individu és incapaç de contribuir positivament al grup.

Seguidament, Tomasa Báñez, doctora en Antropologia Social i Professora de Treball Social i Serveis Socials, va realitzar una presentació sobre les necessitats d'acompanyament detectades en les famílies adoptives, reflexionant sobre alternatives que permetin d'orientar les pràctiques familiars i professionals i les polítiques públiques en aquest tema. Báñez assenyala l'arribada a l'adolescència com un moment en el qual les famílies poden plantejar-se la necessitat de recolzament, ja que comporta un augment

de la possibilitat de conductes de risc, sentiments de culpa i incapacitat per controlar vivències i malestars, així com un desafiament a la sensació de control de mares i pares. L'existència d'aquestes situacions conflictives que viuen les famílies adoptives no es pot explicar patologitzant les i els adolescents adoptats, sinó que cal tenir en compte factors que tenen a veure amb l'emancipació dels adolescents, però també amb les famílies, amb el procés adoptiu i amb el context social i educatiu. Tanmateix, la medicalització i la teràpia solen ser les respostes més habituals. Báñez va suggerir la necessitat de respostes més globals, que posin l'èmfasi en les capacitats i competències de les famílies i el seu entorn, i que impliquen més actors del context social, en especial del sistema educatiu.

Vuitena Sessió:

DIAGNÒSTICS, SOBREDIAGNÒSTICS I ESTRATÈGIES D'ENFRONTAMENT DE SÍMPTOMES I PATOLOGIES INFANTILS I ADOLESCENTS

La vuitena sessió, titulada "Diagnòstics, sobrediagnòstics i estratègies d'enfrontament de símptomes i patologies infantils i adolescents", va comptar amb la presència del psiquiatra i cap de clínica de la *FASD Behaviour Clinic* (Regne Unit) Raja Mukherjee, qui va parlar del desenvolupament neurològic en persones amb FASD sobre la base dels seus estudis realitzats al Regne Unit. L'exposició a l'alcohol pot provocar en els nens i nenes problemes de creixement, comportament, aprenentatge i, en alguns casos, problemes i característiques físiques com ulls estrets, cara ampla i plana. També poden tenir problemes en la memòria a curt termini i una memòria de treball verbal precària, poden patir una manca de límits socials, no aprendre de les conseqüències de les seves accions, ser impulsius o no encaixar en el context social. Al

Regne Unit, assenyala, on el 90% de les dones consumeixen alcohol, la qual cosa les exposa al risc de tenir fill/es amb FASD, i on s'analitzen els efectes de l'alcohol en l'adopció, existeix una manca d'informació entre els professionals i les autoritats que no saben com ajudar a aquests nens i nenes afectats de FASD i a les seves famílies, ja que en molts casos els nens no estan ben diagnosticats perquè hi ha símptomes comuns amb altres malalties que se solapen i dificulten el saber si pateixen o no FASD. Conclou que part del problema és que els propis professionals no entenen quines són les necessitats d'aquests nens, per tant, per poder ajudar-los, proposa en primer lloc entendre, per adaptar-se a les funcions del nen i, després, medicar-lo. Tant els nens com els professionals han de rebre la formació necessària perquè els

Raja Mukherjee

nens i nenes rebin ajuda i aprenguin a solucionar els seus problemes. El model que proposa posa el nen en el centre, a partir d'un enfocament holístic.

A continuació Natàlia Barcons, doctora en Psicologia, va parlar dels reptes i oportunitats de l'adopció i els trastorns de l'espectre alcohòlic fetal. L'estudi que desenvolupa Barcons, des del grup AFIN, té dos propòsits principals:

determinar el diagnòstic del FASD i proposar intervencions precoces en nens i nenes adoptats procedents de l'Europa de l'Est. Proposa aquest estudi perquè no sempre les característiques facials són visibles, ni els trastorns del neurodesenvolupament suficientment identificables, com perquè es relacionin indubtablement amb el FASD, ja que a vegades les característiques es relacionen amb autisme o TDAH, la qual cosa comporta realitzar diagnòstics erronis. La mostra de l'estudi està composta per 45 nens i nenes de Catalunya i 30 d'Aragó d'entre 5 i 18 anys procedents de l'Europa de l'Est que han conviscut un mínim de dos anys i van ser avaluats fa uns anys.

Per al diagnòstic es planteja un abordatge que implica el nen/a, però també la unitat familiar. Es fa una avaluació familiar a través d'una entrevista oberta a la família per recollir dades de la família en general, adoptius, preadoptius i postadoptius, sobre l'evolució del nen, així com la trajec-

tòria seguida per cadascuna de les famílies en les seves visites a professionals en busca d'un diagnòstic. Es té en compte la revisió pediàtrica i una valoració neuropsicològica que es basa en els criteris canadencs de diagnòstic, que és la que aporta més dades quan el nen/a no presenta les característiques fenotípiques de FASD, i que permet veure les dificultats del noi o la noia i centrar-se en el cas concret. Per tant, després del diagnòstic es planteja l'oportunitat de la intervenció precoç per mitigar els efectes que el trastorn pot produir: les discapacitats secundàries que pot comportar el TEAF a l'edat adulta. Es proposa una intervenció terapèutica aplicada a cada cas en tant no tots els nens/es presenten els mateixos símptomes ni amb igual gravetat, una intervenció familiar per saber com respondre a les conductes dels nois i saber interpretar-les correctament, i la coordinació amb tots els professionals relacionats amb el problema del nen o nena: centres educa-

Natàlia Barcons

tius, xarxes assistencials: pediatres, psiquiatra, logopeda...totes les àrees on es vegi involucrat. Finalment, també és important el treball que es realitza amb les famílies per ajudar-les a rebre una notícia d'aquest mena i per saber com ajudar-les en base a les seves necessitats.

Raúl Hernández va tancar la sessió plantejant la qüestió de què succeeix quan els fills i filles adoptats de les classes mitjana i alta catalana no

tenen els rendiments intel·lectuals i relacionals que les seves famílies consideren necessaris per a la reproducció social. La vida extraescolar dels adolescents que han participat en la investigació està marcada per l'obligació d'instruir-se contínuament per tal de superar o fer front a uns suposats dèficits que se'ls atribueixen en comparació d'un model d'adolescents ideal amb capacitat de ser competitiu una vegada emancipat i actiu en el món laboral i social de les classes mitjana i alta. Aquests adolescents s'inclouen dins del fenomen de la generació global que ha augmentat la competència i la inseguretat. Aquest augment genera més percepció de dèficits perquè amplia el marc d'habilitats necessàries requerides en l'ambició de progrés de la classe mitjana i alta a través de la reproducció social dels seus fills i filles. La inversió de temps i d'esforç destinats al modelat social per mitjà de la instrucció en habilitats que puguin reduir el dèficit en relació al model i la

percepció d'aquests adolescents com un subjecte a protegir i controlar, va en detriment de la disposició de temps lliure a utilitzar per al desenvolupament personal i social dins d'un grup d'iguals. En altres paraules, la pressió per la reproducció social en les famílies determina la capacitat d'acció social i cultural d'aquests adolescents. En el cas dels adolescents adoptats transracionalment aquesta inversió també es realitza en l'intent de modelat del capital físic que té dificultats per encaixar dins d'un capital cultural previst i necessari per a la reproducció.

Raúl Hernández

Novena Sessió:

FAMÍLIES I GESTACIÓ SUBROGADA

La novena sessió, titulada "Famílies i gestació subrogada", va comptar amb la presència de Diana Marre, que reemplaçava a Marcin Smietana, el qual no va poder assistir al congrés per qüestions professionals. Marre es va referir al desenvolupament de la investigació en reproducció humana assenyalant, en introduir la sessió, que el VII era el tercer congrés internacional d'AFIN en el qual s'inclouïa una sessió dedicada a la gestació subrogada. Un tipus d'accés a la maternitat i paternitat que, al igual que l'adopció i altres formes de reproducció assistida, requereixen d'una mirada entorn del perquè i el com es constitueixen les famílies, així com cap a les lògiques i les relacions de poder que s'hi involucren. Marre senyala que, si bé la pràctica de la gestació subrogada no està legalitzada en territori espanyol i tampoc està en agenda com a dis-

cussió jurídica en el context de la llei de reproducció assistida, les persones recorren a processos de subrogació en alguns dels vuit països en què la pràctica està acceptada (Estats Units, Índia, Tailàndia, Ucraïna, Rússia, Geòrgia, l'estat de Tabasco a Mèxic, Argentina) o, més recentment i de manera més informal, en algunes ciutats d'Amèrica Llatina o Àsia. Tot i que es fa difícil conèixer el nombre exacte de nens i nenes nascuts per subrogació a Espanya, es calculen en uns quants milers pertanyent a famílies homosexuals, heterossexuals i monoparentals.

Vasanti Jadva, doctora en Psicologia i investigadora senior del *Centre for Family Research* de la Universitat de Cambridge, va presentar una ponència sobre reproducció i benestar psicològic a llarg termini de les famílies creades per reproducció assistida, en la qual va presentar els resultats d'investigacions

Diana Marre

Vasanti Jadva

longitudinals realitzades els últims deu anys amb nens i nenes nascuts per reproducció assistida (donació d'òvuls i subrogació – tradicional, és a dir, amb òvuls de la pròpia gestant, o gestacional, amb òvuls donats -la subrogació al Regne Unit és permesa si no inclou una relació comercial, tot i que les famílies d'intenció assumeixen les despeses derivades de l'embaràs i el part) i sense reproducció assistida a través de l'anàlisi de diferents variables de comportament i de relació en diverses edats (1, 2, 3, 7 i 10 anys). Les investigacions analitzaren els nivells de relació dels fills i filles amb les mares per reproducció assistida i les que no, així com la informació de què disposaven, és a dir, si sabien o no com havien estat concebuts o si hi havia contacte amb les gestants en el cas de subrogació i, si n'hi havia, de quins tipus era. A més, varen entrevistar també a les gestants per saber quina relació tenien amb els nens i nenes que havien gestat, i als fills i filles d'aquestes per sa-

ber quina relació tenien amb aquests nens i nenes. En general, els nens i nenes gestats per subrogació tenien una visió positiva de la subrogant, el que, segons Jadva, podria explicar-se amb el fet que al Regne Unit el procés d'acord amb la subrogant és fet pels propis pares d'intenció, sense intermediaris, de manera que mantenen el contacte i, en molts casos, estableixen una molt bona relació.

La sessió va seguir amb la ponència de Myriam Reynolds, qui va explicar la seva experiència personal, com a gestant en tres processos de subrogació i com a professional treballant amb dones gestants subrogades, facilitant el procés de subrogació i proporcionant ajuda psicològica a famílies que han seguit aquest procés de paternitat i maternitat per gestació subrogada. Va assenyalar que a Estats Units no és un procés controvertit, se la considera una experiència positiva, generalment organitzada a través d'agències amb representants legals d'ambdues parts

Myriam Reynolds

que inclouen estudis mèdics i psicològics i grups de recolzament. D'altra banda, va cridar l'atenció sobre l'existència de creences errònies respecte a les dones subrogants en els quals es pensa com a pobres o sense educació, com habitualment es consideren, sinó dones amb estudis superiors, les motivacions de les quals, tot i que inclouen un benefici econòmic, se centren sobretot en el desig d'ajudar als qui volen ser pares, i consideren que donar a llum és una bella experiència.

Seguidament, Vicent Borrás va explicar la seva experiència com a pare homosexual per subrogació, la subrogant del qual va ser Myriam Reynolds. Va descriure com va viure el procés, des del plantejament del projecte proposat per la seva parella, que va anar prenent forma per als dos, ajudats per l'experiència d'una parella d'amics homosexuals que havien tingut un fill per subrogació, el viatge de contacte amb l'agència, quan els van presentar la Myriam, la seva relació amb ella i la seva família, marit i filles, l'emoció viscuda durant el procés de gestació i especialment en el part. Vicent va comentar també el silenci que existeix encara a Espanya per part de les famílies que segueixen aquest procés, així com el seu sofriment davant la dificultat d'acceptació per part de la seva mare, perquè la paternitat subrogada del seu fill implicava l'acceptació de la homosexualitat davant els altres. Comparteix la seva experiència com a pare homosexual, i l'anàlisi que des de la seva

professió de sociòleg en fa d'aquesta, ajudant a altres persones a partir de la creació del fòrum *Son nuestros hijos*, i com a membre activista de l'Associació de Famílies de Gais i Lesbianes.

Vicent Borrás

Desena Sessió:

D'APROPIACIONS I ADOPCIONS "IRREGULARS"

A la desena sessió Soledad Luque, presidenta de l'Associació *Todos los niños robados son también mis niños* i portaveu de la Ce AQUA (*Coordinadora Estatal de Apoyo a la Querrela Argentina*), va parlar d'apropriacions, 'irregularitats' i desaparicions de bebès des de la dècada dels 40 fins els anys 90 a Espanya.

Luque va dividir aquests cinquanta anys en tres etapes. La primera, correspondria a la repressió política de la Dictadura, en què els bebès de les dones republicanes eren separats de les seves mares per evitar la transmissió del 'gen roig', que portava a conductes antisocials, segons les teories de Vallejo-Nájera. Uns 30.000 nens i nenes van ser portats a matrimonis adeptes al regim a canvi de diners o favors. En plena repressió política les víctimes no podien fer res més que restar en silenci, igual que la societat en general va

mirar cap a un altre costat. Aquest silenci s'ha transformat en por i fins i tot arriba a l'actualitat en què continua la por d'investigar els crims del franquisme. La segona etapa correspondria als anys 60 i 70 en què serien les famílies humils les víctimes d'aquest crim, ja que les dones no eren conscients que se'ls estaven robant els bebès que eren declarats morts amb la seguretat total que qui enganyava estava duent a terme de manera totalment impune les seves accions. Finalment, a l'última etapa es va generar una xarxa comercial de tràfic de bebès a la qual les famílies que no podien tenir fills o filles recorrien per a l'obtenció d'un fill o filla mitjançant una transacció econòmica.

La resposta al perquè no hi va haver un cessament immediat de robatoris de nens té relació amb l'absència de ruptura d'una determinada estructura de poder després de la mort del dicta-

Soledad Luque

dor, ja que no hi va haver un canvi radical ni d'actituds ni d'actuacions, no va existir renovació en els estaments que necessàriament haurien d'haver estat democratitzats i que van romandre ancorats en l'etapa anterior. Els càrrecs que moltes persones tenien durant la dictadura, els van seguir mantenint durant la Democràcia, per la qual cosa els presumptes implicats (personal sanitari, religiós i funcionaris) van poder seguir actuant any rere any.

NOTÍCIES AFIN

VIII CONGRESO
INTERNACIONAL
AFINDE ADOPCIONES,
ACOGIMIENTOS
Y NACIMIENTOS:
'DIVERSIDADES'
Y 'NORMALIDADES'**Call for papers****VIII CONGRÉS INTERNACIONAL AFIN**

De adopciones, acogimientos y nacimientos: 'diversidades' y 'normalidades'
23, 24 i 25 d' octubre de 2014

Es convida a proposar comunicacions per presentar en alguna de les següents sessions del VIII Congrés Internacional AFIN "De adopciones, acogimientos y nacimientos: 'diversidades' y 'normalidades' que es realitzarà els dies 23, 24 i 25 d'octubre de 2014 a la ciutat de Saragossa, Espanya:

- Adopcions, acolliments, naixements
- Reproducció humana: 'normal' i assistida
- Associacions de famílies i moviments socials
- De qui són els fills/es? Famílies biològiques, adoptives, acollidores
- Infàncies, cura i polítiques públiques
- D'orígens, contactes i (des)encontres
- Escoles, aprenentatges, trajectòries i itineraris formatius

- Síntomes, 'trastorns' i disrupcions, (dis)capacitats, (dis)funcions o diversitats

Les persones interessades hauran d'enviar un resum de 250 paraules incloent-hi el títol de la comunicació, el nom del/dels autor-a/s-es, l'afiliació, direcció, e-mail i telèfon abans del 30 de juny a gr.afin@uab.cat. L'acceptació es comunicarà l'última setmana de juliol.

Es preveu de publicar una selecció de les millors comunicacions presentades. Els qui tinguin interès hauran d'enviar un text d'un màxim de 8000 paraules pel 30 de novembre de 2014.